

# Netanýahu - Sinwar - Baýden halkasy

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Netanýahu-Sinwar-Baýden halkasy NETANÝAHU-SINWAR-BAÝDEN HALKASY



*Iň uly agramy Gaza halky we belki-de Liwan çekmeli bolaýmasa!*  
Gaza urşuna düýpli çözgüt tapma mümkünçiligi ýene bir gezek ýykyldy ýa-da ýykylyp barýar.

Ysraýylyň premýer-ministri Binýamin Netanýahu we «Hamasyň» başlygy Ýahýa Sinwar her kesişmede uruşdan soñrasy barada real maksatnamalarynyň ýokdugyny görkezýärler.

Taraplaryň bolup biläýjek atsygygy bes etmek hakdaky ylalaşykdan ýüz öwürmekleri-de gysga wagtlyk syýasy girdaba gysylyp galandyklaryny görkezýär.

Ysraýyl bilen «Hamasyň» arasynda atsygygy bes etmek

ylalaşygynyň ýola goýulmagy üçin birnäçe aý bări iş geçiren ABŞ-nyň Prezidenti Jo Baýdeniň hökümetiniň Ýakyn Gündogardaky dartgynlylygyň sebäplerine çözgüt tapmak boýunça real maksatnamasy ýok. Waşingtonyň edil hazır göz öňüne tutýan ýeke zady uruş boýunça iş bukjasyny ABŞ-daky prezident saýlawlary bäsleşiginiň baglanyşygyndan çykarmak we Demokratik partiýa üçin ölüm howply wagtda sebitde has-da giň gerimli urşa goşulmazlykdan başga zat däl.

Wagt geçdigiçe Ysraýylaky syýasy we harby edaralaryň arasyndaky bölünişigiň güýçlenmegi we halk protestleriniň artmagy bilen Netanýahunyň haýsydyr bir ylalaşya gelinmegine päsgel berýän şertleri bilgeşleýin orta atýandygy göz-görtele bellı bolýar.

Beýleki bir ýandan «Hamas» meýdandaky ýykgyňçylyklaryň, öldürmeleriň, ýerinden-ýurdundan çykarmalaryň çägindäki gorkunç hakyatlary boýnuna alyp, eglisige gitmek boýunça hiç hili meýil bildirenok.

Sinwar real ýagdaýlardan juda üzñe adama meñzeýär. Ol gaýtawuly dowam etdirmäge, urşy beýleki frontlara giňeltmäge hasam köp üns berilmegine çağyrýar. Gaza urşunyň başlanan gündünden bări ilkinji gezwk Iordaniýa bilen Günbatar Şerianyň arasyndaky «Allenbi» geçelgesiniň golaýynda üç ysraýyllynyň atylyp öldürilmegi onuň tutaryaryna bolan ynanjyny güýçlendirýän bolmagy mümkün.

Mundan aňyrda dowam edýän uruş bilen baglanyşykly geňsi ironiýalaryň biri bolup geçdi. Olam «Hamas» tarapyndan ýakyn aagtsa alty zamunyň öldürilmeginiň, hemme babatda aýry pikirde bolup, urşy dowam etdirmäge ilgezik iki tarapa goşa hyzmat hödürlemegidir.

Netanýahu we Sinwar nul jemlemeli oýnuň içine düşdiler. Bu oýunda çaknyşygyň soňlanmagy syýasy güýçleriniň gowşamagyna getirer, dowam etmegen-de iki tarapyňam häkimiyetlerini goramagyna mümkünçilik berip, syýasy taýdan ömürlerini dowam etdirmeklerine getirer.

Ysraýylyň harby taýdan öñdeligine garamazdan, Netanýahu «Hamasy» dagy-duwara aýaga galmaý áaly derejede belli-külli mynjjyradyp bilmedi. Çaknyşyklaryň dowam etmegen bolsa ysraýyl

jemgyýetiniň içindäki bölünüşigi hasam güýçlendirdi. Gazadan çykma meselesini ara alyp maslahatlaşmakdan yüz öwürmesi barada aýdanda, Netanýahunyň uruş guitarandan soň ha Gazada bolsun, ha Günbatar Şeriada – palestinalylyar bilen gatnaşyklar boýunça düýpli oñyn syýasy maksatnamasy ýok. Aýratynam Sinwar barada aýdanda, häzir haýsydyr bir real ýaraşyk gaýtawul berme nutugyny aradan aýryp, «Hamasyň» syýasy kapitalyny ýok edip, palestinalylaryň arasyndaky pozisiýasyny köp möçberde gowşaryp biler. Sinwaryň Gazäni nädip täzededen gurjagy, ilatynyň gerek zatlaryny nädip üpjün edip biljegi ýada agressiýa döwresinden nädip gutuljagy barada hiç hili strategiýasy ýok. Bulam onuň serdarlygyny sa:p gaýtawul berme hekgeti bilen ýakyndan baglanychsdyrýar.

Bu bolsa Gazada beýle kadalaşmagyň täzededen ýola goýulmagyna getirjek ylalaşyga gelmek üçin gerekli syýasy pragmatizmiň ähli utuklaryny ýok edýär.

Üstesine Ysraýylyň harby operasiýalara we ýokary düzümlü «hizbulahçy» ýolbaşçylary ýok etmegi göz öňüne tutýan görlüp-esdilmedik howpsuzlyk operasiýalary bilen birlikde liwan frontyna degişli täze inisiatiwalary amala aşyrmaga taýýarlanýandygy barada artýan alamatlar bar.

Netanýahu goşuna demirgazyk frontdaky ýagdaýy üýtgetmegi buýrup, «Hizbulah» toparyna «Eýranyň güýcli şahasy» hökmünde baha berdi we häzirki ýagdaýy dowam etdirmegin mümkin däldigini nygtady.

Şol bir wagtyň özünde Ysraýylyň Ýaragly Güýçleriniň Baş ştabynyň başlygy Hersi Ha-Lewi goşunyň eýýämdeñ Liwanda alnyp baryljak hüjüm edijilikli operasiýalara taýýarlanýandygyny mälim etdi.

Şol bir wagtyň özünde Maliýe ministri Bezalel Smotriç Liwana garşıy täsirlerinden halas bolmasy onlarça ýyla çekjek «ölüm howply zarba» barabar gysga wagtlyk urşa girmäge çagyrdy.

Emma iň düýpli şowsuzlyk ABŞ-nyň Ýakyn Gündogardaky dartgynlylygyň çeşmelerini, aýratynam Eýranyň bütin bu çöküş sahnasyň hemayatkäri hökmünde oýnan roluna üns berýän çözgüdi janlandyryp bilmezliginde galýar.

Indi täzededen saýlanma kampaniýasynyň çäklendirmelerinden sypa-

prezident Baýden ABŞ-daky saýlawlar üçin amatly pursat döretmegi maksat edinýän täze parahatçylykly ylalaşyklary arzuw etmegiň ýerine taryhy jogapkärçiligi boýnuna alyp we tegelek stolyň başyna ygtybarly, bitewileşen Ýakyn Gündogar üçin strategiki teklibi oklap bilerdi.

Baýden hökümətiniň syýasaty sebitde dowam edýän konfliktlere gönükdirilen ýarym-ýarpy çözgütler we ýontem synanyşyklar bilen Waşingtonyň liderlik kreditini tükedýär. Hususanam Tähranyň ha ýaragly militanlary goldama, ha-da goňşy ýurtlaryň içerki işleri goşulma ýoly arkaly emele getiren howplaryna garşıy tutanýerli syýasaty işläp düzmezligi onuň liderligini agsadýar.

Esasynda Ysraýyl tarapynyň çözgütlere bilgesleýin päsgel bermegini syýasat hasaplaýan Netanýahunyň bu syýasat bilen respublikanlaryň kandidaty Donald Trampa hyzmat etmek isländigini pikir edýän syýasy göz öňüne getirmeleriň saýasynda, bütin bu zatlaryň barsy Baýdeniň işlemeli wezipe möhleti dolmanka ýaraşyk baglaşylmagy ähtimallygy hakdaky şübheleri artdyrýar.

Aýratynam Gazadaky çaknyşygyň çözgüdine gönügen umyt ýalkymalary häzirem garaňky. Ýakyn Gündogaryň howpsuzlygy Sinwaryň we Netanýahunyň hasaplary bilen amerikan liderliginiň çaknyşygy möwqedýän düýpli problemalaryň garjaşyklygynyň hötdesinden gelme babatdaky şowsuzlygynyň ýesiri bolan ýagdaýda.

Iň uly agramy Gaza halky we belki-de Liwan çekmeli bolaýmasa!

Nedim KUTEÝŞ,  
Liwanly žurnalist.

Çarşenbe, 11.09.2024 ý. Publisistika